

АГИТАТОРДЫН
БЛОКНОДЫ • 3

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

3№

март

1975 ј.

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда
ла агитация бөлүги

БИСТИН ОРООННЫН ҮЙ УЛУСТАРЫ

Совет ороон 1975 жылга — тогузынчы бешжылдыктын калганчы жылында кирди. 1975 жылда исторический учурлу көп керектер болор. Россияда 1905—1907 жылдарда болгон революциянын башталганынын 70 жылдыгын бис январь айда темдектедис. Бастыра советский албаты Ада-Төрөл учун Улу жууда алган жеңүний 30-чы жылдыгына белетенип туру; ноябрь айда М. И. Калининний чыкканынан ала 100 жыл болор; ООН-нын Генеральный Ассамблеязынын XXVII сессиязы 1975 жылды үй улустын Телекейлик жылы деп жарлаган.

Быжыл бис үй улустын Телекейлик Күнийн — 8-чи мартты — алтаң бежинчи катап темдектеерис. Бу күн бастыра телекейде ишкүчиле јаткан үй улустын бойлорынын праволоры учун тартыжузынын једимдерин көрөтөн күн болуп јат.

Бистин ороондо 8 март бастыра албатынын байрамы боло берген. Үй улусты социальный базынчыктаң јайымдаары керегинде улу Ленинний идеялары жүрүмде бүткенин бис бу байрам күнде анчадала јарт ондоп јадыс. Быжыл бис бу байрамды јаан көдүрингилү айалгада темдектеп јадыс. 1974 жылдын учында КПСС-тин Төс Комитединин Пленумы ла СССР-дин Верховный Советинин сессиязы тогузынчы бешжылдыктын төрт жылынын туркунына бүдүрген ижистин итогторын көрөлө, быжылгы жылда бүдүретен јаан задачаларды чокумдаган. Совет-

ский үй улус КПСС-тин декабрьский Пленумынын јөптөрин акту күүнинен јарадып, оларды бүдүрерине бастыра ийде-күчин берип иштеп турулар.

Советский Союзта иштеп турган улустын тал ортозына шыдары үй улус болгондо, орооннын экономиказын ла культуразын өскүреринде бистин једип алган једимдеристе үй улустын ижинин учуры сүрекей јаан болуп турганы јарт.

Үй улус производственный ишле коштой партийный, комсомольский, профсоюзный организациялардын, Советтердин ле өскө дө общественный организациялардын ижинде эрчимдү туружат.

Советский государствонин историзында болгон јаан учурлу керектерде үй улус ончозында турушкан. Улу Октябрьский социалистический революциянын јенүзин јеткилдеерине, онын једимдерин корулап аларына јаан болужын јетирген орус революционеркаларла бис оморкоп турус деп, пролетариаттын классовой тартыжузын төзөп башкарарында эрчимдү турушкан немецкий коммунист үй кизи Клара Цеткин айткан.

Совет јан тургузылган баштапкы ла күннен ала үй улус государствоны төзөөринде ле оны башкарарында туружып, каан јангы тушта түрениде ле карануйда болгон Россияны ийде-күчтү социалистический держава эдип кубултарында эрчимдү турушкан.

Ада-Төрөл учун Улу јуунын јылдарында фронтты јуу-јепселле, аш-курсакла, кийимле јеткилдеер иштердин көп сабазын үй улус бүдүрген. Көп үй улус өштүге удурлажа фронттордо, партизанский отрядтарда тартышкан. Ада-Төрөл учун Улу јууда бистин де областьтан көп үй улус турушкан, олардын тоозында медсестра Козлова Софья Тимофеевна, шофер Бочарова Раиса Тимофеевна, сан-инструктор Еланаква Екатерина Илларионовна, авиа-механик Головенкина Александра Дмитриевна ла оной до өскөлөри.

Советский үй улус Төрөлинин тузазына бастыра кү-

чин берип иштеп, общественный иште эрчимдү туружып, жаан учурлу государственный керектерди бүдүреринде туружып јат. Темдектезе, СССР-дин Верховный Советтин депутаттары койчы Керексибесова А. М. ле үредүчи Кандаракова А. М. Верховный Советтин өскө депутаттарыла кожо жаан учурлу государственный сурактарды шүүжеринде, јангы Закондорды јөптөөринде турушкылап јат.

Советтердин депутаттарына тудулган үй улустын тоозы јылдан јылга көптөп туру. 1973 јылда болгон выборлордо бистин областта јурт, поселковый, районный, городской ло областной Советтердин депутаттарына 1179 үй кижиге тудулган, онызы бастыра депутаттардын 45 проценти болуп јат.

Бистин ороондо 3,5 миллион үй улус — Советский Союзтын Коммунистический партиязынын члендери. Јарым миллионнон ажыра үй улус промышленный предприятиелердин, совхозтордын директорлоры, административный учреждениелердин, стройкалардын башкараачылары, колхозтордын председатели. Үй улус албаты хозяйствонын бастыра бөлүктеринде башкараачы каруулу иштерде иштеп турулар. Бистин де областта башкараачы иштерде көп үй улус иштеп јат. Темдектезе, Кайгородова Т. Д. — облисполкомнын председателинин заместители, Рыченкова М. Л. — гардинный тюль эдер фабриканын директоры, Кацибина И. С. — өдүк көктөөр фабриканын директоры, Кулинок Р. И. — Балдардын туразынын главный врачы. Туулу Алтайда наукалардын кандидады деп ученый степеньдү 26 үй кижиге иштеп јат.

Совет јангы үй улусты эр улусла бастыра јанынан тен праволу эдип салган. Советский үй улус иштеер правозын тузаланар элбек аргалар алган. Орооннын албаты хозяйствозында иштеп турган улустын 51 проценти үй улус. Бистин областтын жаан деген предприятиелеринде — бөс согор, гардинный тюль эдер, кийим көктөөр фабрикаларда, бытовой јанынан јеткилдеер предприятиелерде

иштеп турган улустың 80—90 проценти, ўредўчилердин ле медицинский ишчилердин көп сабазы — ўй улус. Көп ўй улус јурт хозайстводо иштегилеп туру.

Туулу Алтайда производственный ижин ак-чек бүдү-рип, общественный керектерде эрчимдү туружып турган-дарыла макка чыккан көп ўй улустар бар, олардын тоо-зында кийим көктөөр фабрикада иштеп турган Пьянкова Любовь Ильинична, Қош-Ағаш аймакта Ленинниң адыла адалган колхозтын койчызы Шабуракова Матрена, Гор-но-Алтайскта строителстводо иштеп турган Волынчи-кова Зоя Яковлевна, Чойдогы совхозтын уй саачызы Пан-филова Нина Федоровна ла оной до өскөлөри.

Көп ўй удусты ак-чек ижи учун Советский башкару ордендерле, медальдарла кайралдаган. Ленинниң орде-ниле кайралдаткандардын тоозында 190 ПМК-нын стро-ители Беляева Галина Ивановна ла областной больница-нын врачы Қаташ Тамара Андреевна, Иштин Кызыл Маа-нызы орденле — городтын почтальоны Қорыткина Ма-рия Тимофеевна, Турачактагы совхозтын уй саачызы Ав-деева Анастасия Семеновна ла оной до өскөлөри.

Бис Социалистический Иштин Геройын — Марчина Тананың оморкоп адайдыс. Ол бойынын төртөн јылдан ажыра иштеген ижинде јууп алган байлык ченемелине јиит койчыларды ўредип, оларды кой өскүрер каруулу ишке таскадып јат.

Ўй улус тогузынчы бешјылдыктын задачаларын өйи-нен озо бүдүрери учун социалистический мөрөйдө эрчим-дү туружып, јакшынак једимдерге једип турулар. Алын-ган молјуларын өйинен озо бүдүрери јанынан јакшынак јозокты Улаган аймакта «Советский Алтай» совхозтын койчызы Тонтушева Магдалина, Майма аймакта ченемел көргүзер хозайствонын уй саачызы Шульга Агафья, Уг-рюмова Лидия көргүскилеп јат.

Советский башкару ўй улуска балдарын чыдадарына јаан болуш јетирет: оларго декретный отпуск берилет, јаш балдарга энеден чыккан ла кўннен ала аңылу меди-

цинский шинжү эдилет, көп балдарлу билелерге болуш акча берилет, көп балдар энези иште тушта ясляларда ла садтарда жүрет. Оору балдарды эмдейтен санаторийлер бар. Школдо үренип турган балдар жайгыда пионерский лагерьлерде амырагылайт. Бистин ороондо жылдын ла 4 миллионнон ажыра үй улус санаторийлерде, пансионаттарда, амыраар тураларда эмденип, амырап турулар.

Бытовой жанынан жеткилдеери жылдан жылга элбеп турганы элден ле озо үй улустын айылдагы ижин жеңилтип, олордын амыраарына, үренерине керектү ойин көптөдөр арга берип жат. Тогузынчы бешжылдыкта бытовой жеткилдеш журт жерлерде үч катапка шыдар көптөөр, журт жерлерде көп столовыйлар, мылчалар, мастерскойлор ачылар.

Ончо социалистический ороондордо үй улустын үредүзин, квалификациязын бийиктедерине, биледе балдарды чыдадып өскүрерине, балдардын учреждениелерин көптөдөрине ле олордын ижин жарандыраарына жаан ажару эдилет. Онын учун социалистический ороондордо государствоны башкараарында, экономиканы ла культураны өскүреринде, өзүп жаткан жаш үйени чыдадарында үй улустын учуры там ла тыгып туру.

Капиталистический ороондордо айалга чек башка. Анда үй улустын квалификациязы жабыс, олор көп сабазында бор-кар ла иш бүдүргилейт, эр улусла түнгей иш бүдүрип те турза, ишжалды олордон ас алгылайт. Кезик капиталистический ороондордо билелү ле боло берген үй улусты ижинен чыгаргылап ийет. Балдардын яслялары ла садтары жок учун, көп үй улус иштеп болбой барат.

Бастыра ороондордын үй улустары келер үйелерге амыр-энчү ле ырысту жүрүм жеткилдеери учун тартыжып турулар. Советский үй улус Чилиде фашистский диктатурага удурлашкан тартыжуны жөмөп, политический ижи учун түрмеде отурган үй улусты жайымдаары учун тартыжуда туружып, Түштүк Африкада расизмге удурлажа тартыжып турулар.

Советский Союзта ла бастыра социалистический орондордо үй улустын жүрүми, ижи телекейде ончо үй улуска жозок болуп, оорды бистин жолс, социализмнин жолыла барарына кычырып жат.

КПСС-тин Төс Комитединин партияга, советский албатыга эткен Кычырузында мынайда айдылган: «Бойлорынын ат-нерелү ижиле, балдарды чыдадарына жетирип турган кичеemelile эл-жондо жаан тоомжулу советский үй улус бешжылдыктын калганчы жылынын пландарын бүдүрери учун бастыра албатынын тартыжузына жаан жөмөлтөзин жетирер деп, КПСС-тин Төс Комитеди иженип туру».

Советский үй улус КПСС-тин Төс Комитединин Кычырузына каруу эдип, алдындагызынан жакшы иштеп, жаан жедимдерге жедеринде аланзу жок.

КЫШТУЛАРДАГЫ ПАРТГРУППАЛАР

Јенил кыш болбой јат. Қажы ла кышкыда чырмайып иштеер, уурларды өдөр керек болуп турат. Анчадала бы-
јыл мал кыштадары уур ајалгада өдүп туру. Оны јарт
билип, колхозтордын ла совхозтордын партийный орга-
низациялары, партиянын райкомдоры ла обкомы кышту
башталардан бери јаан ајаруны партгруппалардын ижи-
не, коммунисттерди эн каруулу јерлерге тургузарына
эткендер. Эмди јуртхозяйственный производство үч
муннан ажыра коммунист иштейт. Олордын көп сабазы
мал ижинде. Малды кыштадарга көчүрер тужында ком-
мунисттерден малчылар эдип 340 кижии йгендер. Уйлар,
койлор ло эчкилер кыштап јаткан јерлерде јаантайын ла
удурумга иштеер 154 партийный группа төзөлгөн лө иш-
теп јат, бу группаларда 570 коммунист тоололот. Оныла
коштой партийно-комсомольский 90 группа иштейт, ого
168 коммунист ле комсомолдын 258 члени кирип јат.

Партгруппалар ла ого кирип турган коммунисттер эр-
чимдү ле мергендү иштеп, мергендү иштин ле јаан дис-
циплинанын јозогын көргүзип, коллективтерде бешјыл-
дыктын калганчы јылынын план-јакылталарын бүдүре-
ринин төзөөчилери болуп турулар. Областьта јакшы иш-
тү партгруппалар ас эмес. Кенгидеги совхозтын Озерной-
догы фермазында старший койчыга, КПСС-тин XXIV
съездинин делегадына нөк. Тужулкин Бабыйга баштат-
кан партгруппа сүрекей эрчимдү иштейт. Көксуудагы
совхозтын Октябрьский фермазындагы партгруппанын
ижин нөк. Т. Н. Соколов башкарып туру. Кош-Агаш ай-
макта СССР-дин 50 јылдыгынын адыла адалган колхоз-
то ордендү нөк. П. Самажановко баштаткан партгруппа-

нын ижин тын мактаар керек. Ченемел көргүзөр Горно-Алтайский станциянын производственный ченемел өткүрер хозяйствозынын Дубровкадагы отделениезинде нөк. Е. С. Лопанинага баштаткан партгруппа эрчимдү иштейт. Ыныргыдагы совхозтын Ыныргыдагы фермазындагы, Эјегандагы совхозтын Ороктойдогы фермазындагы, Саратандагы совхозтын Саратандагы фермазындагы, Кызыл-Өзөктөги совхозтын Кызыл-Өзөктөги фермазындагы партгруппаларды јакшы иштү деп темдектеерге јараар. Өрөги айдылган партгруппалар ишмекчилерди ле колхозчыларды производствонун алдында турган јаан учурлу задачаларды бүдүрерине көдүретен јаан ийде-күч болуп јат. Олор аңылу ајаруны азыралды чеберлеерине, билгир ле кымакай чыгымдаарына, бастыра резервтерди толо тузаланарына эткилейт.

ҚПСС-тин Төс Комитединин декабрьский (1974 жыл) Пленумынын јөбин теренжиде шүүжеле, партияга, совет албатыга эткен Кычырузына каруу эдип, партгруппаларга кирип турган коммунисттер чокум молјулар алгандар, малчылар ортодо социалистический мөрөй төзөгөндөр. Партийный группалар производственный участоктордо массово-политический иштерди јарандырарына ууландыра јаан иштер өткүргилейт, иште неме керектебейтениле, албатынын јөөжөзин үрейтениле јаан тартыжулар өткүргилейт.

Је оныла коштой, бастыра партгруппалар јакшы, төзөмөлдү ле өдүни иштеп туру, коллективтердин баштаачылары болуп туру деп айдарга болбос. Партиянын райкомдоры, баштамы партийный организациялар партгруппалардын ижине ајаруны ујададып турган јерлерде айалга андый. Қажы ла аймакта орто тооло 10—20 группа төзөлгөн. Андый да болзо, олордын јакшы иштеп турганы көп эмес. Ондой, Қан-Оозы, Улаган, Турачак аймактарда көп группалар коомой иштегилейт. Темдектезе, ҚПСС-тин Ондойдогы райкомы аймакта 26 партгруппа төзөлгөн деп јетирү эткен. Оны шиндеп көрөрдө јүк ле 8

группа төзөлгөни жарталган. Партиянын өскө дө райкомдорында керек. Ондойдон онду эмес. Төзөлгөнүнөн бери бир де жуун өткүрбеген де партгруппалар бар, олардо иштин планы жок, нени эдерин билгилебей жат. Областын кормоцехтеринде жүк ле жаңыс партгруппа иштеп жат.

Производствонун эн каруулу участкторына коммунисттер тургузарына аяру уян эдилет. Уй саачылар, бозу азыраачылар, койчылар ортодо коммунисттер ас. Темдектезе, Көксуу-Оозы аймакта 359 уй саачынын жүк ле он учу коммунист. Шебалиндеги, Барагаштагы, Кызыл-Өзөктөги, Талицадагы совхозтор жаан хозяйстволор, же олардын бозу азыраачыларынан бир де коммунист жок. Ченемел көргүзөр Горно-Алтайский станциянын хозяйствозында керек база андый ок. Мультыдагы совхозтын, Кан-Оозы аймакта «Путь Ильича» колхозтын уй саачыларында бир де коммунист жок. Дмитриевский совхозто 73 уй саачы, Шебалиндеги совхозто 64 уй саачы, Көксуудагы совхозто 77 уй саачы иштеп жат. Же олардо бирден ле коммунист бар.

Же једикпестердин бастыразын не тоолоор оны. Малды јакшы кыштадарында, јаш кураандар телчидеринде группалардын эрчимдерин көдүрерине ууландыра нени эдерин сананып көргөни тузалу болор деп бодоп турум. Қажы ла партгруппанын ижин шиндеп көрөр, јакшы иштедер, производственный участктордогы коллективтерде олардын башкараачы ла төзөөчи учурын көдүрер керек.

Эмди төс аяруны коммунисттерди жаан учурлу участктордо иштедерине, кураандар телчидерине болужарга кожулта улус ийерине эдер, уй саачылардан, бозу азыраачылардан, койчылардан, механизаторлордон партияга жаңыдан улус алганы ажыра партгруппаларды тыныдар керек. Азырал јарандыраын төзөөри партгруппалардын јаантайын кичеейтен төс кереги болор учурлу. Кормоцехтерде иштеерге коммунисттерден ле комсомолдын члендеринен ле билгир механизаторлордон улус ийер, кажы ла килограмм азыралды јарандырала туза-

ланар керек. Азыралды чебер ле кымакай чыгымдаары, агаштын бүүрин ле каргананы азыралга тузаланарын көптөдөри учун кажы ла малчынын, башкараачынын ла специалисттин каруулу болорын көдүрер керек.

Малды јакшы кыштадары бу керекке улусты билгир көдүргенинен, мал ижиле колбулу улуска килемјини тынгытканынан камаанду. Кыштуларда иштеп турган улусты бытовой јанынан јеткилдеерине ууландыра кожулта иштер өткүрер, бытовой комнатарлар ачар, малчыларды культурный јанынан јеткилдеерин ле садуну јарандырар задача туруп јат. Фермалар, партгруппалар бой-бойлорынын ижин шиндежерин төзөөри сүрекей керектү, малды јакшы кыштадарынын, зоотехнический ле санитарный культураларды јарандырарынын көрүлерин ле конкурстарын өткүрер керек.

Фермаларда бастыра массово-политический иштерди КПСС-тин Төс Комитединин партияга, совет албатыга эткен Кычырузынын, Ада-Төрөл учун Улу јуунын јенүзинин 30 јылдыгына белетеништин камаанын онон ары улалтып, улустын иштеги көдүрингизин ле эрчимин тынгыдарына, социалистический мөрөйді төзөөрин јарандырарына, иштин дисциплиназын көдүрерине ууландырар керек. Анчадала јаан ајаруны јашөскүримге эдер, ченемелдү ишчилер ле ветерандар шеф-таскадаачылар болорына јаан ајару эдер.

Партиянын райкомдоры, баштамы парторганизациялар партгруппалардын ижин чокум башкарар, олардын ижин јаантайын шиндеер ле шүүжер, ченемелдерин элбеде таркадар ла тузаланар, партгруппалардын семинарларын өткүрер учурлу.

Мал кыштадары — јаан каруулу өй. Фермаларда арбынду продукция иштеп алары онон камаанду. Партийный организациялар иш бийик кемиле өдөр айалгалар төзөөр, тургузылган задачаларды ажыра бүдүрерин јеткилдеер учурлу.

Д. Табаев.

КОММУНИСТТЕРДИҢ ПРОФСОЮЗТАГЫ ИЖИ

Областьтын профсоюзный организациясында отчеттор ло выборлор өткөн. Отчетный ой профсоюзный организациялардын ижинде бистин Ленинский партиянын XXIV съездинин ле профсоюзтардын XV съездинин жөптөрин жүрүмгө өткүрери учун бастыра советский албатынын эрчимдү тартышкан ойи болды.

Областьтын ишкүчиле жаткандары ла олордын профсоюзтары партийный организациялардын башкартузыла тогузынчы бешжылдыктын жакылтаарын ойнонгон озо бүдүрери учун социалистический мөрөйдө элбеде баштагандар. Көп партийный организациялар ижинде КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызынын нөкөр Л. И. Брежневтин профсоюзтардын XV съездинде айткан куучынындагы мындай сөстөриле башкарылган: «Слер члендери болуп турган профсоюзный организациялардын ижинин текши кеми де, једими де слерден, нөкөрлөр, слердин эрчимигерден төс камаанду. Партия профсоюзда турган кажы ла коммунисттен јангыс ла член деп адаларын эмес, онын бастыра ижинде эрчимдү туружарын некеп јат. Партия профсоюзный органдарга тудулган коммунисттерге бийик некелтелер тургузып, олорды калык-јоннын бүдүмјизин тоорго, ол бүдүмјини ишле чындыктаарга үредип јат».

Көп коммунисттер бисте профсоюзный организацияларга, жүзүн-базын комиссияларга тудулган, мынызы профсоюзный организацияларга једимдер аларга јаан болужын јетирет. Профсоюзный иш көп жүзүндү. Эмди төс ајару бешжылдыктын калганчы јылынын жакылтаарын ла бүткүл бешжылдыкты јенүлү бүдүрери учун социалистический мөрөйдө өткүрерине ууландырылат.

КПСС-тин төс Комитединин партияга, советский албатыга эткен Кычырузы ла «Бастырасоюзный социали-

стический мөрөй керегинде» КПСС-тин Төс Комитединин жөби кийинде профсоюзный организациялар кажы ла коллективти, кажы ла ишчини социалистический молжулар ла бийиктедилген пландар аларына көдүрерин бойынын молжүзы деп көрөдилер, мынызы пландарды ла жакылтаарды өйинен озо бүдүрерине производствонун резервтерин тузаланар арга берет.

Профсоюзный организацияларда иштеп, коммунисттер жакшынак керектер баштагылап, бастыра ишчилерди бойынын сөзиле, жозогыла мергендү ишке көдүрерге кичеенедилер: Темдектезе, Эжегандагы совхозтын коммунист В. И. Конокпоевке баштаткан ишмекчи комитеди социалистический мөрөй өткүрерин жаантайын бойынын шинжүзинде тудуп жат. Совхозтын төс профессиялу ишмекчилеринин көп сабазы КПСС-тин Төс Комитединин партияга, советский албатыга эткен Кычырузын изү жарадып, бийик социалистический молжулар алган.

Бөс согор фабриканын коммунист И. А. Полеваяга баштаткан профсоюзный организациязы, Барагаштагы, Ыныргыдагы совхозтордын ишмекчи комитеттери ле көп өскө дө коллективтердин профорганизациялары кажы ла ишчини социалистический мөрөйгө тартып аларын, бийик көргүзүлөргө једерине пландар ла социалистический молжулар бүдерине керектү айалгалар төзөөрин бойынын төс ижи деп көрөдилер.

Коммунист К. Т. Манасеев јербойындагы школды үренип божоткон комсомолдордын ла јашөскүримнин бригадазын шеф-наставник болуп башкараарга күүнзеерде, онын баштанкайын Јабагандагы совхозтын администрациязы ла ишмекчи комитеди тургуза ла јөмөгөн. Бригада 1500 тын кой кичееп, 100 койдон 95 курааннан ас эмес аларга, тук кайчылаар планын ажыра бүдүрерге молжонгон. Кирилл Тарасовичтин бойынын бодогоныла болзо, быжыл кышту јенгил эмес, је бригаданын молжулары аланзу јок бүткедий. Ого эмди койчынын ижине јииттерди үредерге керек болор. Бу өйдө бригадада комсомольский

ле профсоюзный группалар иштейт. Јиит койчылар тогузынчы бешјылдыктын калганчы јылынын јакылталарын јенүлү бүдүрерге кичеенип турулар.

Областын көп саба профсоюзный организацияларынын бийик политический ле производственный эрчими бүгүнгү күннин јакшынак темдеги болуп браат.

КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызынын Леонид Ильич Брежневтин ийген уткуулын бистин областын ишкүчиле јаткандары сүреен јаан көдүрингилү кычыргылаган. 300-тен көп улус бойларынын бешјылдык пландарын бүдүргилеп койгон. Олордын ортозында Абайдагы совхозтын ан өскүрөөчилеринин бригадазы. Бу бригаданы көп јылдардын туркунына Лениннин орденинин кавалери коммунист Попов Петр Фатеевич башкарып јат. Л. И. Брежневтин уткуулына каруу эдип, бригаданын члендери бешјылдыктын учына јетире государственного үзеери 5000 кг кире мүүс аткарарга молјонгондор.

Турачак аймакта Горно-Алтайский СМУ-нын коллективинде 19 кижі бойларынын бешјылдык пландарын бүдүрип койгон, социалистический молјуларды бүдүргенинин итогторы аайынча олар ончозы «Тогузынчы бешјылдыктын мергендүчизи» деп знака кайралдалар.

Бистин областьта социалистический мөрөй там ла элбейт. 1974 јылда мал ижинин продукталарын иштеп алары ла белетеерин көптөдөри учун социалистический мөрөйдө область ичинде Кош-Агаш аймакта «Кызыл Мааны» колхоз ло Шебалин аймакта Барагаштагы совхоз јенү алган. Бу коллективтердин једимдери — коммунисттер иште бойлары турушканынын, төзөмөлдү иш өткүргенинин шылтузы. Темдектезе, Абайдагы совхозтын коммунисттери социалистический мөрөйді башкарып, бийик социалистический молјулар алынып, 1975 јылдын учына јетире государственного планга үзеери 520 центнер сүт, 460 центнер эт, 36 центнер түк ле 290 кг консервированный мүүстер берерге јөптөшкөндөр.

Профсоюзта иштеп турган коммунисттердин эрчими бийиктеерине бооро партийный документтерди солыган иш якшы салтарын јетирген. Коммунисттер иште, общественно-политический јүрүмде бойынын баштаачы учурын, партийный јакылтаарды канайып бүдүрип турганын баштамы, цеховой партийный организациялардын јуундарында ончо јанынан шинжүлөп көргөндөр.

Кажы ла колхоз, совхоз, бригада, ферма, звено, кажы ла ишчи иштин тебүлерин тыгыдары, государственного јурт-хозяйственный продуктар садар пландарды ла молјуларды јенүлү бүдүрери, продукциянын чынгдыйын, иштин арбынын ончо аргаларла бийиктедери учун тартыжатары 1975 јылда социалистический мөрөйдин төзөлгөзи болор учурлу деп, КПСС-тин Төс Комитединин «Бастырасоюзный социалистический мөрөй керегинде» јөбинде айдылат. Бу јөптө тургузылган задачаларды бүдүреринде профсоюзный организацияларда иштеп турган коммунисттердин јөмөлтөзи эн јаан болор учурлу.

КПСС-тин Төс Комитединин ол јаан учурлу документтери јарлалган кийинде коммунисттер пландарды ла молјуларды өйинен озо бүдүрери јанынан, продукцияны там ла көптөдө эдери ле онын чынгдыйын јарандыраары јанынан бойынын баштанкайын көргүскилейт. Темдектезе, бөс согор фабриканын бөс согор цегинин коммунист Г. П. Калачиковко баштаткан бригадазы 1975 јылга сүрекей јакшы чынгдыйлу 97 мун 420 метр бөс эдип чыгарар ла планга үзеери 4 мун метр бөс берер деген бийик план јарадып алган. 1931 номерлү автоколоннанын коммунист Г. К. Абрамовко баштаткан баштапкы отряды 1975 јылга бийиктедилген план јарадып алып, оны 10 декабрьга, беш айдын планын дезе 9 майга Јенүнин Күнине бүдүрерге молјонгон.

Областьта профсоюзный органдардын отчетторы ла выборлары өткөнинин шылтузында партийный организациялардан профсоюзный ишке база ла көп коммунисттер тудулган. Ол ак-чек, иштегкей бойлорынын коллек-

тивтеринде бүдүмжилү нөкөрлөр. Партийный комитеттер ле профсоюзный органдар ологго жаңы ишти түрген билп аларга болужар, оларды ичсоюзный ишти тюзөөргө үредер учурлу, онызынан бастыра профсоюзный иштин једими көп јанынан камаанду болор.

ВЦСПС-тин чыгарган јөби аайынча областьтын аймактарында профсоюзтардын аймачный советтери тюзөлгөн, ол аймакта бастыра тюзөмөлдү, ичсоюзный ла массово-культурный ишти башкара тос јер болуп јат. Ол жаңы профсоюзный орган, ондо бойынын задачалары бар. Задачаларды бүдүрери дезе партийный комитеттердин ле бийикте турган профсоюзный органдардын практический болужынан камаанду.

Бу өйдө профсоюзный организациялардын ижинде тос учурлузы не дегежин, ВЦСПС-тин јуукта болгон пленумынын јөбин бүдүрери болуп јат. Ол пленум КПСС-тин Тос Комитединин декабрьский (1974 жылдагы) Пленумынын јөбинен ле партияга, советский албатыга эткен Кычырузынан табылган профсоюзный задачаларды шүүшкен. Профсоюзтын ончо члендерин 1975 жылдын јакылтаарын ла бүткүл бешјылдыкты јенүлү бүдүрерине көдүрери профсоюзный органдардын ла профсоюзтарда иштеп турган коммунисттердин эн баштапкы молјузы болуп јат. Иштеер өйди канча ла кире једимдү тузаланары, иштин социалистический дисциплиназын тыгыдары учун тартыжу профсоюзный организациялардын јаантайын кичеейтең кереги болор учурлу, ненин учун дезе иштин дисциплиназы бийиктейтениле, иштин чындыйы јаранатаныла, чыгымдары астайтаныла колбулу.

Озочыл ченемелди таркадып тура, ол кайда тузаланарын, өскөртө айтса, онын чокум айалгаларын шүүлтеге алар керек. Текши јакылтаарла болорзынарга јарабас, кажы ла сменага, бригадага, фермага, кажы ла ишчиге једип турар керек — социалистический мөрөйдин једимдү болоры, ишти коммунистический күүн-санаалу көрөри учун тартыжунун тос учуры онызында.

Б. Мамаков.

БАСТЫРАРОССИЙСКИЙ, КРАЕВОЙ ЛО ОБЛАСТНОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЙ МӨРӨЙЛӨРДИНГ ИТОГТОРЫНАНГ

Ишкүчиле јаткандардын депутаттарынын јурт ла поселковый Советтер ортодо 1974 јылда Бастыраоссийский, краевой ло областной социалистический мөрөйлөр өткөн. Бистин областьтын јурт ла поселковый Советтери бу мөрөйлөрдө эрчимдү турушкандар. Онын итогтары аайынча КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын бюрозы, ишкүчиле јаткандардын депутаттарынын областной Совединин исполкомы ла облсовпрофтын президиумы аңылу јөп чыгаргандар.

1974 јылдын туркунына өткөн Бастыраоссийский социалистический мөрөйдин ээжилерин Чаргыдагы (Шеба-лин), Казахскийдеги (Кош-Агаш) ла Экинурдагы (Кан-Оозы) јурт Советтер бүдүргендер, краевой ло областной социалистический мөрөйдин ээжилерин 16 јурт ла поселковый Советтер бүдүргендер.

Социалистический мөрөйлөрдинг итогторын кажы ла кварталдын, јарымјылдыктын ла јылдын учында көрүп тургандар: Бастыраоссийский социалистический мөрөйдө баштапкы јерге Чаргыдагы јурт Совет (председатели нөк. Н. С. Свиридов, качызы нөк. Т. А. Зырянова) чыккан. Онын учун бу јурт Советти мөрөйдинг классный јерин алган деп јөптөзин деген суракту бичикти РСФСР-дин Верховный Совединин Президиумына ийгендер. Кош-Агаш аймакта Казахский јурт Советти (председатели нөк. К. А. Урестемов, качызы нөк. Б. И. Нукаев) краевой мөрөйдинг јенүчили эдип јөптөзин деген суракту бичик крайисполкомго ийилген.

Јурт ла поселковый Советтер ортодо өткөн областной социалистический мөрөйдө јенүни Кан-Оозы аймакта

Экинурдагы јурт Совет (председатели нөк. К. К. Тысов, качызы нөк. С. С. Туткушев) алган деп, КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын бюросы, облисполком ло облсовпроф јөптөгөндөр. Экинчи јерди Майма аймакта Маймадагы јурт Совет (председатели нөк. Н. Ф. Попова, качызы нөк. Р. Н. Коганова) алган деп јөптөгөндөр. Ондой аймакта Караколдогы јурт Совет (председатели нөк. Б. К. Чекурашев, качызы нөк. П. П. Конева) үчинчи јер алган деп темдектелген.

Јурт ла поселковый Советтердин областной социалистический мөрөйинде баштапкы јер алган Экинурдагы јурт Советке КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын, облисполкомнын ла облсовпрофтын јурт ла поселковый Советтер ортодо улалып жүрер Кызыл Маанызын ла акчала сый бергендер. Экинчи ле үчинчи јер алган јурт Советтерге Күндүлү грамоталар ла акчала сый берилген.

Јурт ла поселковый 13 Советтин јакшы ижи јөптө темдектелген, олар областной социалистический мөрөйдө классный јерлерге чыккандар. Ол Советтердин көп сабазы өткөн төрт жылдын туркунына социалистический мөрөйдин озочылдары деп мактадып келгендер. Ол тоого Чаргыдагы, Экинурдагы, Маймадагы јурт Советтер, анайда ок Қош-Агаш аймакта Чаган-Оозындагы јурт Совет (председатели нөк. А. М. Егорова, качызы нөк. М. Б. Бухабаева), Турачак аймакта Артыбаштагы јурт Совет (председатели нөк. А. А. Леонтьев, качызы нөк. Н. К. Никиточкина), Шебалин аймакта Эликманардагы јурт Совет (председатели нөк. Н. Д. Василенко, качызы нөк. Е. М. Харлова), Кан-Оозы аймакта Јаланайдагы јурт Совет (председатели нөк. П. П. Кожевников, качызы нөк. Л. А. Константинова), Ондой аймакта Ондойдогы јурт Совет (председатели нөк. А. М. Аглеулина, качызы нөк. А. М. Жигаленко) ло өскөлөри де.

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын бюросы, облисполком ло облсовпрофтын президиумы јурт ла поселковый Советтердин социалистический мөрөйин төзөөри ле

көндүктирери жанынан Улагандагы аймакисполкомнын коомой иштегенин темдектегендер.

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын бюросы, облисполком ло облсовпрофтын президиумы журт ла поселковый Советтердин 1975 жылдагы социалистический мөрөйинин жаңы ээжилерин жөптөгөндөр. Областьтын журт ла поселковый Советтери январь ла февраль айларда өткүрген сессияларында, журттарда өткүрген сходтордо, производственный жуундарда, ишмекчи коллективтерде, организацияларда ла учреждениелерде өткөн жуундарда жаңы социалистический мојулар алгандар.

Қалганчы өйлөрдө журт ла поселковый Советтер мөрөйлөжөри керегинде договорлор тургузары элбеп туру, ол Советтердин ижинин эрчимдерин тыгыдар, жаантайын иштеер комиссиялардын, депутатский группалардын ла ишкүчиле жаткандар бойлоры төзөгөн общественный организациялардын ченемелдерин алыжарын элбедер арга берген.

Көп саба журт Советтерде социалистический мөрөй канайда өдүп турганы керегинде депутаттарды информировать эдип турары төзөлгөн.

Өдүни социалистический мөрөй төзөп алганы областьтын Советтерине журтхозяйственный производствонь интенсифицировать эдер ишти жарандыар, малдан арбынду продукция иштеп алар, государственного эт, сүт, түк ле ноокы садар социалистический молјуларды бүдүрер арга берген.

Хозяйственный ла социально-культурный строительствонь сурактарын Советтердин сессияларында шүүжери элбеп туру, оны жаантайын иштеер комиссиялар ла исполкомдор заседаниелеринде шүүжип, бу суракты шүүжери не белетеерине журт хозяйствонь специалисттерин элбеде тартып алып турулар.

Культурно-бытовой ло медицинский жеткилдештин, садунын, общественный аш-курсактын (столовыйлардын), албатынын үредүзинин, жилищно-коммунальный хозяй-

ствонун, телефикациянын, электрификациянын, журт жерлердин газификациязынын, общественный ээжилерди корырынын сурактарын шүүжери ле онын аайына чыгары жербойындагы Советтердин исполкомдорынын төс аяруларында болуп туру.

Журттарды жарандылары ла санитарный культураны бийиктедери жанынан көп иштер өдүп туру. Бу сурактар аайынча журт ла поселковый Советтер баштанкай эткилейт. 1974 жылда Майма аймакта Манжероктогы журт Совет, Горно-Алтайск городто Черемшанский избирательный округ баштанкай эткендер. Исполкомдор бу баштанкайларды жарадып, областьтын журт ла поселковый Советтерин оны жөмөзин деп кычыргандар. Областьтын жербойындагы бастыра Советтери оны жөмөгөндөр.

Манжероктогы журт Советтин ишкүчиле жаткандары 1974 жылда мындый иштер бүдүргендер: журт жаткан улустын күчиле 4,6 километр жолго козыр таш ла кумак тартып жайган; шахетниктерле 2200 квадратный метр ман туткан; 3320 төс агаш ла жыраа тарыган; 1900 квадратный метр жерде чечек өскүрген.

Горно-Алтайск городто Черемшанский избирательный округтын улузы 912 метр жол жазаган ла тротуар салган, үч метр труба кондырып, суу өткүн агызар жер эткендер, 200 квадратный метр жерде чечек отургускан, 300 ажыра агаш тарыган.

Турачак аймакта Озеро-Курееводогы журт Совет бойынын күчиле 10,9 километр жол жазаган. Суу алар эки колодез кастырган, шахетникле узуну 600 метр чеден туткан. Мындый иштерди көп саба журт ла поселковый Советтер өткүргендер.

Советтердин социалистический мөрөйи једимдү болгон. Темдектезе, озор «жерди чеберлеер ле кирелтелү тузаланар» деген Бастырароссийский көрү-конкурста туружып, хозяйстволордын башкараачыларыла өмөлөжип, шиндеп көрөлө, өткөн 4 жылга 7360 гектар жерди тузаланып турган жердин тоозына кошкондор.

Јурт јаткан улустаң артыкташкан продукцияны госу- дарствого садып аларын элбеткени база социалистиче- ский мөрөйдин шылтузы болуп јат. Темдектезе, 1974 јыл- да улустаң государствого 7079 центнер эт садып алган- дар, ол 1973 јылдагызынан 2021 центнерге көп. Түкти 1973 јылдагызынан 92 центнерге көп алган, 5528 центнер сүт садып алган.

Јурт ла поселковый Советтер јурт јаткан улустын иш- теги эрчимин көдүрерине, производственный ла государ- ственный дисциплиналарды тыңыдарына, общественный организациялардын ижин јарандыраына ууландыра эр- чимдү иштегендер. Маймадагы јурт Советтин јеринде депутатский 14 группа ла пост төзөлгөн. Ого кирип тур- ган депутаттардын көп сабазы бойлорынын обществен- ный керектерин ак-чек бүдүргилейт, производстводо баш- караачы учурын тыңыдып турган задачаларды бүдүрери јанынан Советтин чындык болушчылары болуп турулар.

Оңдой аймактын депутатский группалары ла постто- ры партийный, советский ле хозяйственный органдарга турган задачаларды бүдүрерине јаан болуш эдип туру- лар. Былтыр јайгыда өлөн ижи тужында Оңдой аймакта депутатский 42 пост ло группа иштеген. Анчадала Бичик- тү-Боомдогы, Караколдогы, Шибеедеги группалар сүре- кей јакшы иштегендер. Группалардын ла посттордын ижин баштанкайлу ла эрчимдү депутаттар башкарып ту- рулар.

Ишкүчиле јаткандардын депутаттарынын областной Совединин исполкомынын оргинструкторский бөлүги ле јербойындагы Советтердин исполкомдоры јурт ла посел- ковый Советтер јаныдан бийик молјулар аларына уулан- дырган иштер өткүрип турулар. Мынын бастыразы 1975- јылдын ла бүткүл бешјылдыктын пландарын јенүлү бү- дүрер айалгалар төзөөр учурлу.

И. Истомин.

ФРОНTOBИКТЕР

Қышкы соок күн. Культураның туразының жанына бир канча машина келип токтоды. «Барагашский» совхозтын коммунисттери партийный жуунга келген.

Культураның туразының жуукта жаңы черетелген ичинде ару ла жылу. Залының стенелери «Производствоның озочылдары», «Фашистский Германияны јенгенинин одузынчы жылдыгына», «Комсомолдор Ада-Төрөл учун Улу жууда» деп ле оноң до өскө стендтерле, плакаттарла, лозунгтарла кееркедилген.

Јуулган улусты анчадала «Подвиг качан да ундылбас» деп стенд тың јилбиркеткен. Оның жанында улус көп болгон. Ого жууктап келеле, көрөр болзо, анда Ада-Төрөл учун Улу жууның Барагашта јуртап јаткан туружаачыларының ады-јолын јаан букваларла бичип салтыр.

Германияның фашисттери 1941 жылда 22 июньда Советский Союзка кенетийин табару эдерде, Төрөлин корулаарга, бастыра советский улусла кожс, Шебалин аймактын ишкүчиле јаткандары бу от-калапту жууга база көдүрилип чыккан. Ол тужында Ада-Төрөл учун Улу жууга атангандардың көбизи јер-алтайына, айлы-јуртына ойто бурылбаган. Олор бойларының жаркынду јүрүмин Совет јан учун, Төрөли учун, эмдиги јаш үйенин келер өйи учун бергендер. Ада-Төрөли учун Улу жууда јенү алып, төрөл јерине јанып келген фронтовиктердин көбизи эмди де хозяйствоның башка-башка бөлүктеринде иштегилеп јат.

Барагаш јуртта фронтовик Петр Иванович Конев јаан тоомјыда ла күндүде. Ол производствоның озочылы, коммунистический иштин мергендүчизи. Малчы Петр Ивано-

вичтин ижиндеги бийик једимдери 1974 жылдын көргүзүлери-нен көрүнөт. Ол былтыр кажы ла 100 бееден план аайынча алатан 65 кулуннын ордына 83 кулуннан алып, малын бир де чыгымы јогынан кыштадып алган. Је Петр Иванович 17 јуучыл кайралдын кавалери болгонын улус текши билбес те болор. Ол Сталинградтын, Воронежтин ле Курсктын јуугындагы от-калапту тартыжуларда јана баспастан јуулажып, героизмин көргүскен. Петр Ивановичтин төжин Ада-Төрөл учун јуунын II степеньдү ле Кызыл Чолмон ордендер ле көп медальдар кееркедет. Јуучыл ады-чуу чыккан капитан Петр Иванович Коневти өскө дө јурттардагы улус јакшы билетен. Кичү-Чаргыдагы јурттын улузы П. И. Коневти «Лениннин јөби» деп колхозтын председателине тудуп алгандар. Бу колхозты ол алты јылга улай башкарган. Онын башкарып турган хозяйствозы түргөн өнжип, производстводо бийик јенүлерге јединип алганы учун фронтовиктин јуучыл кайралдарына башкарунын база бир кайралы — Иштин Кызыл Мааны ордени кожулган. «Эмдиги өй бистин алдыска база өскө некелтелер тургузат — деп, ветеран куучындайт. — Бистин ордыска бийик үредүлү, хозяйствоны научный билгирлерге тайанып башкаратан јииттер келип јат. Је бис, ижисте ченемелдү улус, јиит ишчилерге күчис јеткенче болужып турус. Тургуза өйдө мен малчы Павел Иванович Полиевле мөрөйлөжип иштеп турум».

Павел Иванович — јети јуучыл кайралдын кавалери. Ол калјуурган фашисттерден Киевти, Одессаны, Будапештти ле Венаны јайымдаган. Ада-Төрөл учун Улу јуу божогон согында, старший сержант Полиев төрөл јурты Ильинкага јанып келген. Мында оны јуртсоветтин председателине тудуп алгандар. Фронтовик бу јуртсоветти јети јыл башкарган. Төрт жылдын туркунына ол Акјол јурттагы «Ленинский животновод» колхозты башкарган. Тургуза өйдө Павел Иванович мал ижинде, ол производстводо бийик једимдерге јединет.

Барагашта јууда турушкан фронтовиктерден јирме үч

кижи журтап јат. Олор иштин мергендүчилери, жүрүмде јашөскүримге јозок, көргүзип турадылар.

Фронтониктер јуугындагы өскө дө журттарда көп, олор журт хозяйствонун башка-башка бөлүктеринде иштегилеп јат. Темдектеп алза, Мариинск журтта фронтоник болгон Фролов Николай Михайлович база мал ижинде иштеп јат. Онын он беш јуучыл кайралдарынын тоозында Кызыл Мааны, Кызыл Чолмон ло Ада-Төрөл учун јуунун II степеньдү ордендер. Јуунун кийнинде старший лейтенант бойынын төрөл колхозына јанып келеле, озо баштап колхозто бригадир болуп иштеген, онон көп жылдарга улай ферманын управляющийи болгон. Эмди Николай Михайлович — пенсионер, је андый да болзо ол малчынын јенил эмес ижинде туруп, јылдын ла јаан једимдерге јединип турат. Бу јуукта башкару озочыл малчыны «Иштин ветераны» деп медальла кайралдаган.

Ада-Төрөл учун Улу јууда ат-нерелү керектериле мактаткан фронтониктер јуунун кийнинде албаты хозяйствонун жүзүн-башка бөлүктеринде эрчимдү туружып, ижинде бийик көргүзүлерге јединип турулар. Је фронтониктер ончозы төп улус, бойлоры керегинде, мактулу јуучыл керектери керегинде куучындаарга сүүбей јадылар. Јагыс качан бир кожо јуулашкан нөкөрлөриле јолугышканда, өткөн јенил эмес јуучыл јолдорын эске алынып, куучындажардан башка. Онын учун јууда турушкан фронтониктерди јашөскүрим билип, күндүлеп жүрер учурулу. Эмди көп предприятиялерде, колхоз-совхозтордо фронтониктердин јуруктарын илген галереяларын јазап турулар. Бу јакшы ла сүүнчилү баштанкай. Улу јенү учун жүрүмин бергендердин ады-јолын, јуучыл керектерин јашөскүрим база ундыбай жүрер учурлу. Барагаш журтта олордын ады-јолын мемориальный доского бичип, кереестеп јадылар. Онызы бистердин агару керегис болот.

ГОРНО-АЛТАЙСКИЙ АВТОНОМНЫЙ ОБЛАСТЬ АДА-ТӨРӨЛ УЧУН УЛУ ЈУУНЫҢ ЈЫЛДАРЫНДА (1941—1945 јј.)

ТООЛОР ЛО КЕРЕКТЕР

1. Ишкүчиле јаткандардын ийде-күчин Төрөлдү корыырына ууландырганы

1941 жылда 22 июньда ВКП(б)-нин Ойротский обкомынын бюросы СССР-дин Верховный Советинин Президиумынын Указы аайынча мобилизация өткүрери керегинде јөп јараткан.

1941 жылда 23 июньда областьтын ончо јерлеринде ишкүчиле јаткандардын митингтери ле јуундары өткөн, олардо 15 муннан көп улус турушкан.

1941 жылда 1 июльда областьтын парторганизациясында бастыразы 2002 коммунист тоололгон, олардын тоозында ВКП(б)-нин 1250 члени ле партиянын членине 752 кандидат болгон.

1941 жылдын 9 июлине јетире 1020 кижии Кызыл Черүде бойынын күүниле служить эдери керегинде угузу биичи ийген, олардын тоозында 300 үй кижии болгон.

1941 жылда 30 июльда областьтын партийный активинин совещаниези болгон, ол областьтын колхозторында ла совхозторында аш јуунадарын јарандыратан практический иштер темдектеп алган. Бу јанынан болуш јетирерине јербойларына областьтын каруулу ишчилеринен бригада ийилген.

1941 жылдын 23 октябрине јетире Туулу Алтайдын комсомолы фронтко бойынын күүниле кейле јурер 771 десантникти, 120 чаначыны, анайда ок 534 ээлер чана аткарган.

Комсомолдор ло јашöскүрим всевобучтын | (бастыра-
текши военный үредүнин) пункттарына 1645 агаш мыл-
тык, 901 граната, улустын 229 сомын, танктын 22 сомын
ла военный үредүге керектү онон до öскö немелер эткен-
дер.

1942 жылдын 1 январине облвоенкомат Кызыл Черү-
ге 185 ээр, 368 чанак, 30 бинокль, 111 малта, 63 кирее,
үренетен 244 ло бойы октонотон 10 мылтык, 3 колпулемет
ло 1 станковый пулемет, јенгил јорукту 28 ле кош тартар
208 автомашина, автобус, 3 мотоцикл табыштырган.

1943 жылдын 1 апрелине јетире башкараачы ишке 1000
кире кижии көстөлгөн, бир јерден бир јерге көчүрилген
кадрларла катый дезе 1876 кижии, ол тоодо 753 комму-
нист, 258 комсомол, 915 үй кижии болгон.

1943 жылдын 19 ноябрине јетире область ичиле 26 596
кижини мобилизовать эткен, ол тоодо 2619 кижии корула-
нар промышленностьто иштеерине көстөлгөн; Кызыл Че-
рүге 307 автомашина, 6117 ат, 438 абра ла 374 ээр-үйген
табыштырылган.

Алтай-сибиряктардын добровольческий бригадазына
1168 угузу бичик келген, 240 кижини алар эдип бичиген,
олордон 41 кижини кичү командирдин јамызына алган.

Ол öйдө фронтко 1250 коммунист аткарылган.

1943 жылдын 19 ноябрине областта Осоавиахимнин
13 423 члени болгон, ол тоодо 534 коммунист. Јуу баштал-
ганынан ала коруланар обществолордын 8650 значкизи
белетелген, олардо 5600 кижии Төрöлин корыырына бар-
ган. Кейден ле химический немелерден коруланарына
53 716 кижии үредилген. Бу ок öйдө 1010 медсестра ла сан-
дружинница белетелген, олардон 460 кижии фронтко атка-
рылган.

Социалистический мөрöйдин итогторы аайынча Кы-
зыл Кресттин областной обществозына улалып јурер
краевой Кызыл мааны берилген.

1943 жылдын 1 ноябрине албаты-хозяйствонин төс бө-
лүктеринде иштеген 1632 коммунисттен 488 кижии јурт

хозяйстводо болгон, ол тоодо јүс төртөн јетүзи колхозтордын председателдери, јетен үчүзи мал өскүрер фермалардын заведующийлери, он бирүзи пастухтар ла койчылар, он бежүзи уй саачылар болуп иштеген, јүс бирүзи совхозтордо, јирме јетүзи МТС-терде болгон. Областын промышленнозында 93 коммунист иштеген. Административный, советский ле партийный иште 652 коммунист болгон.

1945 жылдын 27 январине областта всеобучтын 32 пункты иштеген, олардо военный керекке 1523 кижии уренген.

II. Ишкүчиле јаткандардын иштеги ле политикадагы көдүрингизи

1941 жылда ВКП(б)-нин обкомынын бюросы үй улустан 213 трактористка ла 90 комбайнерка белетеери керегинде јөп јарадып алган.

1941 жылда 26 июньда Ондой аймактын саду-заготовительный системазында иштеген кыстар аймактын кыстарын трактористкалардын ла комбайнеркалардын курстарына үренерге киригер деп кычырган.

1941 жылда 15 октябрьда ВКП(б)-нин обкомынын бюросы Майма-Чаргычак јурттын комсомолдорынын общественный малга тойу ла јылу кышту төзөөр деген баштанкайын јараткан. Јииттер малдын кажаандарын ремонттоп ло јылулап, өлөн-саламды малдын чеден-кажаанына јууктада тартып тургандар.

1942 жылда 16 январьда партиянын Алтайский краевой комитединин бюросы Ойрот-Турский МТС-тин общественницалар-айыл ээзи үй улустын техниканы ремонттоого ишмекчилерге болужар, культурно-бытовой јеткилдешти јарандырар деген баштанкайын јараткан.

1941 жылдагы иштин итогторы аайынча областта баштапкы јерди Қан-Оозы аймак алган. Ого партиянын обкомынын ла облисполкомнын улалып жүрер Кызыл маанызы берилген.

1942 жылда областытагы многопромсоюзтын промартельдери фронтовиктерге 1560 куртка, 34 506 пилотка, 13 863 гимнастерка, 8339 жайгы штан, 10 917 ватный шалмар, 4027 көгүспек, 6883 ич чамча, 5815 кальсон, 1977 эжер тере меелей, 800 эжер пыйма, 38 500 вещевоу таар, 702 полушубок, 32 000 патронташ, 700 эжер кыска конычту сопок, 220 чанак ла 269 бричка эткендер.

1943 жылда Ойрот-Турский аймакта промышленный предприятиелер ле учреждениелер колхозтордын шефтери болуп туратан ээжилер орныктырылган.

1943 жылда «Ойротка» деп промартель крайдагы социалистический мөрөйдө баштапкы јер алган. Ого крайисполкомнын улалып јүрер Кызыл маанызы ла стахановчыларга сый эдерине 15 мун салковой берилген.

1944 жылда сентябрьда Көксуу-Оозы аймакта Кировтын адыла адалган колхозтын партийный организациязынын качызы Быкова Ольга Борисовна сноп буулап, иште рекорд тургускан, ол јакшы чындыйлу 1870 сноп буулап койгон.

ВКП(б)-нин Төс Комитединин ле Советский башкарунын «Ойротский автономный областын колхозторында мал ижин көдүрер иштер керегинде» деп јөбине каруу эдиц, областын ишкүчиле јаткандары аш табыштырар планды өйинен озо, 1944 жылдын 25 октябрине, бүдүрип, 600 мун пуд аш табыштырган. Областын колхозторы 1943 жылдагызынан ашты 103 мун пудка, этти 88 мун пудка көп табыштыргандар.

Ойротский областта «Заготскоттын» конторазы Бастырасоюзный социалистический мөрөйдө эки катап баштапкы јер алган, 1944 жылда ВЦСПС-тин ле Наркомэцүтпромнын улалып јүрер Кызыл маанызын ойто ло бойында артырып, 25 мун салковой сый акча алган.

1945 жылдын 20 мартына Төрөлин корыырына 1400-тен көп коммунист ле 7320 комсомол аткарылган.

Јаңыс ла 1942—1944 жылдарда партиянын кандидадына 1037 кижии, ВКП(б)-нин членине 643 кижии алылган.

Ол ок өйдө баштамы партийный организациялардын тоозы бир канча көптөгөн. 1941 жылдын 1 январине олардын тоозы 164 болгон болзо, 1945 жылдын 1 мартына 198 болгон, ол тоодо жылдарга келиштире колхозтордыйы — 41 ле 55. (Областьта бастыразы 273 колхоз болгон).

Јуунын жылдарында государственного јуртхозяйственный продукцияны табыштырары билдирүлү көптөгөн:

	1941 j.	1944 j.
1. Эт	140 000 пуд	208,074 пуд
2. Сүт	117 517 ц	74 700 ц
3. Түк	16 410 пуд	14 786 пуд
4. Аш	469 128 пуд	568 614 пуд

Коруланар фондко госзакуп аайынча 29 880 пуд эт, 1740 пуд түк, 23 670 пуд аш, 37 495 тын мал ла ошон до өскө көп јуртхозяйственный продукция табыштырылган. Государственного јуртхозпродукция (кыйалта јок поставкалардан башка) бастыразы 25 миллион салковойго табыштырылган.

Областьтын колхозторы орооннын өскө јерлерине ле Кызыл Черүге 21 594 ат ийгендер.

Колхозтордын акча кирелтелери 1941 јылда 27 210 000 салковой, 1943 јылда 40 088 000 салковой болгон.

1945 жылдын 10 майынан 20 майына јетире бастыра область ичинде јаскы кыра ижинде Јенүнин онкүндүги өткөн.

III. Фронтко болуш

Ада-Төрөл учун Улу јуунын баштапкы күндеринен ала областьта ороонды корулаар фондко акча-јөөжө јууры јанынан патриотический кыймыгу элбей берген.

1941 јылда 17 августта областьта комсомолдордын ла јашөскүримнин воскресниги өткүрилген. Ол воскресникте 4810 комсомол ло комсомол эмес 11 500 јиит туруш-

кан. Воскресникте иштеп алган 45 000 салжовойды басты-разын коруланар фондко табыштыргандар.

ВКП(б)-нин Төс Комитединин 1941 жылда 8 октябрьда тургускан јөбине келиштире партиянын обкомынын бюросы Кызыл Черүнин оору ла шыркалу јуучылдарына ла командирлерине болуш јетирер иштер јарадып алган. 9 кижиден областной комитет төзөлгөн. Алтайский крайда, военный госпитальдарды шефствога алгылаган. Темдектезе, бир госпитальга Ойрот-Турский ле Көксүу-Оозы аймактар бектештирилген, экинчизине — Эликманар ла Чой аймактар, үчинчизине — Шебалын, Турачак, Улаган аймактар ла төртинчизине — Кан-Оозы, Ондой ло Кош-Агаш аймактар. Ого үзеери, кажы ла госпитальга 10—12 областной, городской предприятие ле учреждение бектештирилген.

1942 жылдын 10 январине јетире фронтовиктерге областта мынча кире јылу кийим-тудум јууп бергендер: 2002 полушубок, 259 тере көгүспек, 10 027 эжер пыйма, 1846 эжер меелей, 6670 эжер сабарлу ла тегин меелей, 10 288 эжер түк чулук ла носок, 1265 эжер түк чуу, 1316 эжер јылу ич кийим, 3188 кулакту бөрүк ле мундар тоолу оног до өскө немелер.

1942 жылдын март айында областтын комсомолдоры ла јашөскүрими јайымдалган райондордын пионерлерине ле школьниктерине шефский болуш јетирерге јөптөшкөндөр. Бу амадуга болуп олар јүстер тоолу јылу кийим-өдүк јууп алгандар. Учебниктер ле художественный литературынын бичиктерин јууры јенүлү өдүп турган. Јаңыс ла городтын организациялары 2500 бичик јууп алган.

1942 жылдын 23 июнине јетире городко ло Майма аймакка 2686 эвакуированный кизи, эмезе 568 биле, келген. Квартираларла ончолоры јеткилделген. Эвакуированный улуска арга јеткенче материальный болуш јетирилген.

1942 жылда 1 августта ВЛКСМ-нин Ойротский обкомынын бюросы Шебалин аймакта Бешпелтир јурттын

комсомольский организациязынын кажы ла комсомол ко-
руланар фондко эки пудтан ас эмес аш бөлип берер учур-
лу деген баштанкайын жараткан.

1942 жылдын июль айынан ала 1943 жылдын 15 февра-
лине жетире областтан фронтко болуш эдип 6 947 000
салковой ийилген, ол акчадан «Алтайский колхозник»
деп танковый колонна төзөөрине 5 287 000 салковой. Кол-
хозный жашөскүримнин адыла адалган танковый колон-
нага 1 250 000 салковой чыгарылган.

Кызыл Черүнинг күнине эткен сыйлардын эшелонына
150 000 салковой акча, 35 тонна эт, 1695 куш, 2169 кг кай-
ылтпаган сарју, 1287 кг пелмен, 872 кг мөт, көп сыр, пря-
никтер, жиилектер, вареньелер, танкы аткарылган. Сый-
лар жууры анчадала Көксуу-Оозы, Кан-Оозы ла Турачак
аймактарда жакшы өткөн.

Тамбовский областта журтап жаткан колхозчы Фера-
понт Петрович Головатыйдын ак санаалу баштанкайын
Туулу Алтайдын да ишкүчиле жаткандары жөмөгөн. Жала-
найдагы колхозтын председатели Василий Яковлевич
Комлев коруланар фондко 70 000 салковой, Кан-Оозы ай-
макта «Кызыл Көзүл» колхозтын пастугы Модоров Теке
жуучыл машиналар эдерине 50 000 салковой берген.

Областын комсомолдоры ла жашөскүрими «Комсо-
молец Алтая» деп танковый колонна төзөөрине 2 863 803
салковой акча жууп бергендер, бу патриотический керек
учун ВЛКСМ-нин обкомына Кызыл Черүнинг Главный
командованиезинен областтын комсомолдорына ла жаш-
өскүримине быян жетирген уткуулду телеграмма келген.

Ада-Төрөл учун Улу жуунын жылдарында областтын
колхозторы Кызыл Черүге 128 000 центнер эт, 24 000 цент-
нер сарју, 23 000 центнер сыр, 13 000 центнер түк берген.
13 350 000 салковойды акчала, 6 782 000 салковойды займ-
нын облигацияларыла бергендер. Ого үзеери, сыйларлу
ла жылу кийим-тудумду бир канча мун посылкалар жуулган
ла фронтко ийилген. Ол бастыра немелердин баазы
3 000 000 салковойдон ашкан.

Областытын' партийный организациязы военнослужащыйлердин' ле жууда кенегендердин' билелерин не ле не-меле жеткилдеерине жаан аяру жетирген. 1948 жылдын 1 январинде областыта военнослужащыйлердин' 19 200 билези ле жууда кенеген 2090 кижиге болгон. Төрт жылдын туркунына Ада-Төрөл учун жууда кенегендерге 33 900 000 салковой пенсия төлөлгөн.

Областыта 1941 жылдын 1 июлинен ала 1945 жылдын 1 июлине жетире ВКП(б)-нин' членине кандидат эдип 1327 кижини алган, ол тоодо 1941 жылдын июль айынан ала — 64 кижиге, 1942 жылда — 271, 1943 жылда — 346, 1944 жылда — 421 ле 1945 жылдын 1 июлине жетире — 225 кижиге. Жуунын' жылдарында өскө жерлерден ле Кызыл Черүден 823 коммунист келген, ол тоодо 1941 жылдын июль айынан ала 1942 жылдан 1 январинен жетире 112 коммунист келген.

Жуунын' жылдарында Кызыл Черүге бастыразы 1458 коммунист барган, ол тоодо 1941 жылда — 755, 1942 жылда — 426, 1943 жылда — 144, 1944 жылда — 99 ле 1945 жылдын 1 январинен ала 1 июлине жетире 34 коммунист.

1945 жылдын 1 июлинде областытын' партийный организациясында 2234 коммунист тоололгон, олардон 1544 кижиге партиянын' члени ле 690 кижиге партиянын' членине кандидаттар болгон.

П. Пупышев.

МЕРГЕНДҮЧИ КОЛХОЗЧЫЛАРДЫҢ СЪЕЗДИНИҢ 40 ЖЫЛДЫГЫНА

1975 жылда февраль айда колхозчылардың Бастырасоюзный II съезди (1935) болгонынан бери 40 жыл толгон. Бу съезде журтхозяйственный жаңы Примерный Устав жарадылган. Бу Уставта коллективный жаан хозяйстволорды тӱзӱп, тындып жарандыларының социалистический принциптери кӱргӱзилген, колхозторды башкаларының демократический принциптери элбедилген.

Жаңы Уставты жарадып жӱптӱгӱн Бастырасоюзный II съездтин ижинде орооннын озочыл колхозторынан ийилген делегаттар турушкан Ого Туулу алтайдан Кан-Оозы аймактын «14 лет Октября» колхозынын председатели Шишаков Илӱбей Майманович ле Қош-Ағаш аймактан «Мухор-Тархата» колхозтын койчызы Наиров Амыр делегат эдип ийилген.

Озодо байдың жалчызы болгон Шишаков Илӱбей Кызыл Черӱде служить эдип тура анда коммунистический партияга кирген. Черӱде ол ағылу военный ӱредӱни божодол, отделениенин командири болуп иштеген. 1932 жылда черӱден тӱрӱл жерине жанып келген кийнинде улус оны колхозтын председателине тудуп алгандар. Нӱкӱр Шишаковтын билгир ле тӱзӱмӱлдӱ башкарып турган «14 лет Октября» колхозы кыска ӱйдин туркунына тыгып, жарана берген. 1934 жылда колхоз малдың тын-тоозын кӱптӱдип ӱскӱрер государственной планы женӱлӱ бӱдӱрип салган: койдың планын — 108 процентке, уй-малдың — 106 процентке, жылкының — 101 процентке.

Съездтин кийнинде партийный ла советский органдар колхозчыларды жаңы Уставла таныштырар ла оның

ээжилерин јартаар јартамал-политический ишти албаты ортодо чылаазыны јогынан өткүрип тургандар.

1935 јылда март айдын учында озочыл колхозчылардын II областной съезди өткөн. Бу съездтин ижинде 105 колхозтон чыгартылу улус турушкан. Бу съезде делегаттар колхозторды оноң ары јарандыраарында јангы Уставтын јаан учурын темдектеп, кооперативный биригүлерде јуртхозяйственный артельдин Уставыла башкарынып иштеерине көчөрине ууландырган иштерди темдектеп алгандар. Қажы ла колхоз јербойындагы айалгаларды ајаруга алып, јангы Устав аайынча бойларынын уставын тургузала, оны колхозчылардын текши јуунында јөптөп алар учурлу болгон.

Областной съезди ээчий озочыл колхозчылардын аймачный слётторын, колхозчылардын текши јуундарын өткүрери башталган. Бу јуундарда тангынан хозяйстволу јаткан улус база турушкандар. Андый јуундарда јуртхозяйственный јангы Уставтын ээжилериле улусты таныштырган. 1935 јылда март айда 6 аймакта колхозчылардын 75 текши јууны өткөн, анда 6283 колхозчы ла тангынан хозяйстволу јаткандардан 1538 кижии турушкан.

Қолхозчылардын II Бастырасоюзный съездинен јанып келген делегаттар јуртта ишкүчиле јаткандардын јуундарында туружып, јангы Уставтын ээжилерин улуска јартагандар. Оноң башка, олар Москвада фабрик-заводторго, музейлерге экскурсияга јүртени керегинде, тос городтын метрополитени керегинде ле гражданский јуунын геройы Семен Михайлович Буденныйла тушташканы керегинде куучындагандар. Темдектезе, Ойрот-Турский аймактагы «Қырачы» деп колхозтын текши јуунында Бастырасоюзный съездтин делегады Шишаков Илүбей турушкан. Ол «Қолхозтордын тыгып јаранарына јангы Уставтын учуры» деп доклад эткен. Бу јуунга келген колхозчылар ла тангынан хозяйстволу јаткандар докладты сүреен јилбиркеп уккандар. Докладты угала, шүүшкен соңында, колхозчылар социалистический мөрөйди элбеде

төзөп, жаскы кыра ижине жакшы белетенеле, оны кыска ойго жакшы божодып салар ла общественный малды чыгымы жогынан корулап алар бийик молжу алгандар.

Партиянын Кан-Оозындагы райкомы колхозчыларды жаңы Уставла таныштырып, массово-политический ишти албаты ортодо тынгытсын деп, аймактын бастыра колхоз-торына коммунисттер ле комсомолдор ийген.

Олор аймактын колхозторында политический ле жартамалду ишти чике төзөп, жаңы Уставтын ээжилерин жартаарын кыра ижине белетенер ле общественный малды корып аларынын задачаларыла колбоп тургандар. Кан-Оозы аймактын колхозторы коштойындагы Көксуу-Оозы аймактын колхозторын социалистический мөрөйгө кычыргандар.

Журтхозяйственный артельдин жаңы Уставынын ээжилериле таныжып шүүжер өйдө тагынан хозяйстволу жаткандардан Туулу Алтайдын бастыра колхозторына заявленииелер берери көптөгөн. Темдектезе, 1935 жылдын май айына жетире Ойрот-Турский аймактын колхозторына 57 крестьянский хозяйство кирген. Аймакта жаңы эки колхоз төзөөргө келишкен. Бу ок ойго Шабалин аймактын колхозторына 90 хозяйство кирген. Тыгынан хозяйстволу жаткандар журтхозяйственный жаңы Уставла таныжала, оны жарадып тургандар. Кан-Оозы аймакта Јодролу журтта жаткан бир кызылчерүчинин адазы алдында колхозко кирбей турган, је качан ого Уставтын жаңы ээжилерин жартап айдып берерде, ол бойынын озогы шүүлтезин кезем кубултып, колхозко заявление бичиген: «жаңы Устав колхозчыларга аргалу жадын-жүрүмге једер арга берет, оны мен јарт билип алдым, мени колхозко алзын деп, правлениени сурап турум». Оны колхозко алар деп јөп чыгарылды. Алдында колхозтон чыгып барган да улус бу өйдө ойто колхозко алзын деп суракту заявленииелер берип турган учуралдар база ас эмес болуп турган.

Область ичинде 1935 жылдын апрель айынын учына жетире колхозторго тагынан хозяйстволу 1235 кижии кир-

ген. Областьта бу өйгө јетире тангынан јаткан крестьянский хозяйстволордын 67,78 проценти колхозко кирген.

Орооннын экономический бек, колхозчылары, аргалу јаткан колхозторына јаңы Устав онон ары тыгып өзөри-не јөмөлтөзин јетирген. Туулу Алтайда Уставта айдылган ченемелди тузаланганы колхозный строительноны онон ары јенүлү божодорына јаан салтарын јетирген.

Орооннын мал өскүрер хозяйстволу ла төс албатызы озодон бери көчүп жүрген национальный райондорына, ол тоодо Туулу Алтайга, јаңы Уставта айдылган ээжилер көндүрө тузаланарга келишпей турган. Јартаза, аймактардын мал өскүрер колхозторына јаңы Устав аайынча тангынан хозяйствозында арбынду мал тудар јөп берилген. Колхозчыларга тангынан көп мал тудар арга бергени олардын јадын-јүрүмин аргалу эткен, колхозтын ла колхозчынын јилбүлерин келиштире төзөөрин јеткилдеген.

1935 јылда 2 апрельде партиянын обкомынын бюросы јаңы Устав аайынча јербойындагы айалгаларды ајаруга алып, аңылу јөп чыгарган. Бу јөп аайынча областьтын алтай колхозторынын колхозчыларына тангынан 4—5 уй, 3-тен 40-гө јетире кой, 2—3 эне чочко, бир ат эмезе бее, ол эмезе бир төө, кушты ла кроликти канча ла кире, 20 билеге јетире адару тудар арга берилген. Бу ээжи Кош-Агаш ла Улаган аймактардын колхозторына ла областьтын өскө дө 112 колхозторына таркап јат. Бу јөп чыккан кийинде, Туулу Алтайдын көп колхозторы бу ла 1935 јылда јаан јенүлерге јединип, бойларынын јуртхозяйственный пландарын јенүлү бүдүрип койгон. Темдектезе, Эликманар аймактагы «Қызыл Черү» деп алтай колхоз посударствого артыкту ажынан колхоз төзөлгөнинең ала баштапкы ла катап 35 центнер аш саткан. Ондой аймакта јаан једимдерге «12 лет Октября» колхоз јединген. Мында 1935 јылда колхозтын уй-малы турар эки кажаан ла јылкы малга бир конюшня тудулган. Колхоз укту мал садып алып, оларды зооветеринарный јанынан јеткилдеерин баштап алган. Бу ла јылда колхоз мал өскү-

рер государственный пландарын бүдүреле, колхозчылар-
га трудкүндерине бир канча бозу ла III тын кой үлеген.
Кош-гаш аймакта «Кызыл Аргут» деп колхозтын алдын-
да көчкүн члендери бир жерге токунап, жаңы Устав аай-
ынча акту бойлорынын хозяйствозында уйлар, койлор ло
аттар тудар боло бергендер.

Колхозный строителъствонын ченемели бичилген жаңы
Примерный Устав колхозтын ла колхозчылардын јилбү-
лерин келиштире тѳзѳѳрин јеткилдеген, ол колхозный
производствотоны кезем кѳдүрерине јаан јѳмѳлтѳ эткен.
«Колхозтын алдындагы Примерный Уставы бистин оро-
ондо социализм жаңы ла тѳзѳлип ле ѳзѳп турар ѳйдѳ кол-
хозтордын ижин аңылу ууламјылу эткен ле олорды јак-
шы иштеерине оморкоткон» — деп, Л. И. Брежнев кол-
хозчылардын Учинчи съездинде айткан.

И. Эдоков.

КИТАЙДАГЫ БЛААШ-ТАРТЫШТУ АЙАЛГА

ҚНР-деги айалга эмдиге јетире токунагалак. Анда башкараачылар ортодо, төс јерлер ле јака јерлер ортодо Қитайдын мынан ары канайда өзөри керегинде тын тартыжу өдүп јат. Албатынын чыгартылу улустарынын Бастыракитайский јууны бу тартыжып турган бөлүктердин ортозында тартыжуны кезек өйгө токтотконын керелейт ошкош. 13 январьдан ала 17 январьга јетире албатынын чыгартылу улустарынын Бастыракитайский јуунынын баштапкы сессиязы өткөни керегинде јетирүни Пекин 18 январьда јарлаган. Бу јуун сүреен јажытту айалгада өткөн. Депутаттарды кем де тутпаган, оларды өрөртинен ксстөгөн. Јуунда үч сурак турган: 1954 јылда јөптөлгөн конституцияда кубулталар эдери; башкарунын ижи керегинде доклад; госуударствонун башкараачыларын тудары ла јөптөөри.

Қитайда он јылдын туркунына бир де катап сессия болбогон. 1970 јылда сессияны өткүрерге јарамыкту айалга төзөлдди деп јарлап туратандар. Је Қитайдын башкартузында јангы кызалан башталала, «улу башчынын ордына туратан кижии» — Линь Бяо јыгылганынан улам, сессия өткүрилбеген. 1973 јылда ҚПК-нын X съездинде удабас ла сессия јуулар деп айдылган. Је Қитайдын башкараачылары ортодо јан учун тартыжу тынгыганы, Мао Цзе-дуннын политиказын Қитайдын ишкүчиле јаткандары јаратпай турганы сессияны јуур арга бербеген.

«Конституцияда кубулталар эдери» деп докладты сессияда ҚПК-нын Төс Комитединин јаантайын иштеер комитединин члени Чжан Чунь-цяо эткен. Докладта јангы конституция «1954 јылдын конституциязын улалтып ла

өскүрүп турганы, онын төс ээжилерин эмди де тузала-
нарга жараар» деп айдылган. Ол ок өйдө конституциянын
статьялары 106-дан 30-ка жетире астадылган, кире сөзи
чек жагыдан бичилген деп айдылган. Жаңы конституцияда
Китайдын Албаты Республикасынын Председатели ке-
регинде бир де сөс айдылбаган. Алдында бу жамыда
Лю Шао-ци турган, ол эмди та кайда — кем де билбес.
Эмди бу жамыны да жоголтып салган.

Азыйда орооннын жуу-жепселдү ийде-күчтеринин ба-
жында Китайдын Албаты Республикасынын Предсете-
ли турган, эмдиги конституцияда дезе черүнин бажында
Китайский компартиянын Төс Комитединин председате-
ли, жартап айтса, Мао Цзе-дун туруп жат деп айдылган.

СССР-ле, өскө социалистический ороондорло најылык
болоры ла өмөлөжип кожо иштеери керегинде, Китай
тышжанында амыр-энчү сүүген политика өткүрүп жат де-
ген ээжилерди эмди конституцияда жоголтып салган.
Олордын ордына жаңы конституция Мао Цзе-дуннын
«жуу-чак болор учуралга белетенер», «империализмнин ле
социал-империализмнин өткүрүп турган агрессиянын ла
жуунын политиказына удурлажа, жааннан жаан держава-
ларга удурлажа тартыжар» деген жакарулары бичилген.
«Социал-империализм» деген сөстөрдү Мао Цзе-дуннын
колтукчылары социалистический најылыктан ыраганын
жажыраарга тузалананып тургандары жарт.

КНР-дин түзедилген конституциясында «марксизм-
ленинизм ле Мао Цзе-дуннын идеялары бистин государ-
ствонын идеязынын төзөлгөзи болуп жат» деп айдылган.
Анайдарда, Китайдын башкараачылары марксизмди ма-
оизмле бириктирип, марксизмди маоизмле солыырга ум-
зангылап жат.

Орооннын ичинде классовый тартыжу социализм де
тушта жоголбос деп, конституцияда айдылып жат. Онойып
маоисттер Кытайда Мао Цзе-дуннын ээжилерине жөпсин-
бей турган улусты истеп, жоголтып турганы учун актанар-
га амадагылайт.

Қытайда кандый избирательный система болоры, депутаттарды кандый ээжилерле тудары керегинде конституцияда не де айдылбаган. Конституциянын 16 статьясында «керектү тушта депутаттар эдип патриотический күүн-санаалу кезик улусты да кычырарга јараар» деп айдылганынан көргөндө, Қытайда выборный системаны јоголтып салган деп билдирет. Маоисттер албатыдан коркып, ого бүтпей јат, шак онын учун олар албатынын демократический једимдерин јоголтып турулар.

Јаңы конституция Қытайда јуртап јаткан текши тоозы 50 миллионнон ажыра кыдат эмес оок албатылардын праволорына согулта эдип јат. Бастыракитайский јууннын национальносттор аайынча комиссиязын јоголтып салган. Кыдат эмес албатылардын праволорын корулап, оларды кулданарын ла кыйыктаарын јаратпай тургачы керегинде айдылган статьяларды жаңы конституциядан база алып салган.

Анайдарда, КНР-дин жаңы конституциязы Қытайдын өзүмин алдындагы ла јолло, социализмге јаан каршу јетирип турган јолло ууландырып јат.

Сессия «Башкарунын ижи керегинде» Госсоветтин премьері Чжоу Энъ-лай эткен докладты јараткан. Сессия Бастыракитайский јууннын јаантайын турар комитетинин председателине Чжу Дэни туткан.

Госсоветтин премьерине ойто ло Чжоу Энъ-лай тургузылган. Онда алдында 5 заместитель болгон болзо, эмди 12 болор. Қытайдын жаңы башкарузында 29 министр. Қоруланарынын министрине 78 јашту Е Цзян-ин тургузылган.

Сессиянын јетирүзинде «Линь Бяоны ла Конфуцийди критикаларын элбедер», «јуу болгодый учуралга белетерин тыгыдар, терен туннельдер казар, аш сугуп јажырар» деп кычыру эдилген, Советский Союзты јабарлап јамандаган көп сөстөр айдылган.

Удабас сессия болор, ол ончо сурактарды јартап берер деп, Қытайдын албатызына јарлаганынан бери беш јыл

өтти. Кыдаттар сакыган-сакыган — нени де сакып албаган. Чжоу Эн-лай докладында нени де жартабаган. Докладта Кытай 2000 жылда СССР-ди акалай берер деп айдылган, же ненин шылтузында андый түрген өзүм болотонун жартаган кижжи жок. Кытайдын албатызынын көп сабазы болуп турган крестьяндарга кандый-бир жеңилте, кубулта болор, олардын жүрүми жаранар аайы база жок.

Кытайда канча кижжи журтап жат деген суракка Чжоу Эн-лай 25 жылдын туркунына албатынын тоозы 60 процентке көптөйлө, эмди 800 миллион кижжи болуп туру деп айткан. Же Кытайда 1949 жылда 541 миллион кижжи журтаган болзо, эмди анда 865 миллион кижжи болор учурлу. Анайдарда Кытайдын албатызынын чын тоозы канча? Жарты жок. Жарт неме жагыс: Кытай телекейде эн көп албатылу ороон, албатызынын жүрүминин кеми аайынча ол телекейде калганчы жерде туруп жат. Же онызын кыдат албаты билер учуры жок.

Кытайдагы айалга мынан ары канайда барарын шүүп көргөндө, маоисттердин ле өскө бөлүк улустардын ортозында удурумга кирелене берген тартыжу мынан да ары улалар ла тыгыыр. Мао Цзе-дун бир ле кичинек серемжилү улусты истеерин, оларды жоголторго албаданарын токтотпос. Бу жуукта «Дейли телеграф» деп английский газет бичиген: «Карган Мао Цзе-дун бүгүнгү политический керектерден эмеш ырай да берген болзо, ол жаан учурлу сурактар аайынча, анчадала кадровый сурактар аайынча, кандый да жөпти токтодып салар аргалу». Мао Цзе-дун дезе жаңды колдон ычкынбаска, башкартуда турган улусты ары-бери собурып, кезиктерин ижинен чыгарып, кезиктерин жоголтып та туратаны жажыт эмес.

Кытайдын албатызы бир тушта сок жагыс чындык жолды — ороонын социалистический өзүмле апарар жолды, Советский Союзла, өскө дө карындаштык социалистический ороондорло наҗылажар жолды, империализмге удурлажа, кижиликтин ырызы учун тартыжар жолды талдап алар деп, советский улус иженип жат.

С Николаев.

БАЖАЛЫКТАР

Бистиг орооннын үй улустары	1
Кыштулардагы партгруппалар	7
Коммунисттердин профсоюзтагы ижи	11
Бастыраоссийский, краевой ло областной социали- стический мөрөдин итогторынан	17
Фронтвиктер	22
Горно-Алтайский автономный областьтын Ада-Төрөл учун Улу жуунын жылдарында	25
Мергендүчи колхозчылардын съездинин 40 жылдыгы	33
Китайдагы блааш-тартышту айалга	38

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

АН 16168. Подписано к печати 28/II 1975 г. Формат
70×108¹/₃₂. Уч-изд. л. 1,73. Усл. п. л. 1,75. Заказ № 751
Тираж 963 экз: Цена 4 коп.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издатель-
ства, г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36. Горно-Ал-
тайская типография, пр. Коммунистический, 27.

4 акча